

UDK: 347.72.02:351.813.12
izvorni znanstveni rad
primljen 07. prosinca 2002.

Dr. sc. Dragan Bolanča,
izvanredni profesor Pravnog fakulteta u Splitu

SPORAZUM O SLOBODNOM TRANZITU KROZ TERITORIJ REPUBLIKE HRVATSKE U I IZ LUKE PLOČE I KROZ TERITORIJ BOSNE I HERCEGOVINE U NEUMU (1998.)¹

U ovom se radu autor bavi pravnim statusom morske luke Ploče (luke otvorene za javni promet od međunarodnog značenja za Republiku Hrvatsku) u sklopu međunarodnog sporazuma sklopljenog s Bosnom i Hercegovinom u vezi slobodnog tranzita kroz tu luku. Autor misli da taj sporazum nije povoljan za interese Republike Hrvatske. U zaključku predlaže neka rješenja *de lege ferenda*.

Ključne riječi: luka Ploče, Hrvatska, Bosna i Hercegovina

1. UVOD

Položaj Hrvatske ima značajne prednosti u odnosu na njezinu prometnu i geostratešku lokaciju unutar centralne Europe, Mediterana i dunavskog okruženja. Izgradnja prometne infrastrukture visoke razine jedan je od temeljnih preduvjeta za uspješnu integraciju Hrvatske u razvijenu Europu, a u kreiranju hrvatske prometne politike od posebna je značenja uspostava prometnog povezivanja sa susjednim zemljama. Naime, zajednički su interesi, osobito Slovenije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, prometno povezivanje od sjevera prema jugu Europe s težištem na Jadranskom moru. Stoga luke javnog prometa koje su proglašene od posebnog (gospodarskog) međunarodnog značenja za Republiku Hrvatsku "predstavljaju ključne podsustave u prometnom sustavu pomoću kojih je prometni i gospodarski sustav jedne zemlje povezan u prometni gospodarski sustav svijeta"² i jedan su od

¹ Ovaj rad predstavlja referat na Znanstvenom skupu "Aktualna pitanja i posebnosti pravnog sustava Bosne i Hercegovine" održanog dana 12. lipnja 2002. god. u Mostaru

² Tako Ivan Miloš, *Model pretvorbe i privatizacije luka javnog prometa s posebnim osvrtom na "Luku" Rijeku*, Naše more, Dubrovnik, br. 3 - 6, 1998, str. 135. - 142, vidi također Dragan Bolanča - Gordana Stanković, *The legal status of the maritime domain in the Republic of Croatia with particular reference to the seaports open to public traffic*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 3 - 4, 2000, str. 329. - 341.

bitnih elemenata za uklapanje Republike Hrvatske u europsku prometnu politiku.³ Europska unija je na Trećoj Paneuropskoj konferenciji o prometu održanoj u Helsinkiju 1997. god. prihvatila plan o deset West-East koridora, među kojima se nalazi i koridor V (Venecija, Trst, Ljubljana, Budimpešta, Uzgorod, Lavov) u sklopu kojeg je predviđena grana C (Sarajevo, Ploče, Osijek, Budimpešta).⁴ Osnovni prometni koridori koji Hrvatsku povezuju sa svim dijelovima Europe podudaraju se s europskim cestovnim longitudinalnim koridorima smjera istok – zapad, koji pak preko hrvatskih prostora vežu Zapadnu i Sjeverozapadnu Europu s Istočnom i Jugoistočnom Europom, i s transverzalnim koridorima sjever – jug koji, opet preko Hrvatske, povezuju prostore Sjeverne Europe (Baltika i Skandinavije) s Južnom Europom (Mediterranom). Grad Ploče je obuhvaćen osnovnim koridorima cestovnog prometa i osnovnom mrežom željezničkih pruga, dok je luka Ploče jedan od dijelova osnovnog koridora pomorskog i riječnog prometa.⁵ Dakle, luka Ploče spada u osnovne hrvatske i europske koridore. Kakav je njezin trenutni pravni status u sklopu postojećih hrvatskih propisa, te u svjetlu odredaba Sporazuma o slobodnom tranzitu kroz teritorij Republike Hrvatske u i iz luke Ploče i kroz teritorij Bosne i Hercegovine u Neumu? U Republici Hrvatskoj luke otvorene za javni promet⁶ i lučke tvrtke u njima suočene su s mnogobrojnim pravnim problemima koji izviru iz nejasne zakonske reglementacije i nedosljedne i konfuzne sudske prakse (uključujući i naše najviše sudove). *Inter alia* još uvijek postoje neriješeni problemi kao što su posebnosti pretvorbe društvenih poduzeća luka,⁷ pravni status lučkih objekata podgradnje i nadgradnje,⁸ prvenstvena

³ Vidi Dražen Topolnik - Silvestar Perše - Janko Presečki, *Croatian traffic policy from the aspect of integration into the European transport system*, Proceedings "2nd International Conference on Traffic Science", Trst – Patras, 1998, str. 38.

⁴ Poblje Adolf Malić – Alana Malić – Milan Vrbanc, *Co-ordination of the Croatian traffic system with the EC and Europe through harmonisation of traffic interests with her neighbours*, Proceedings "2nd International Conference on Traffic Science", Trst – Patras, 1998, str. 43. – 45, Livij Jakomin, *Corridor V – a possibility or a pure fiction?*, "2nd International Conference on Traffic Science", Trst – Patras, 1998, str. 47. – 51.

⁵ Vidi *Strategiju prometnog razvitka Republike Hrvatske* (Narodne novine, br. 139/99, str. 4743. – 4819).

⁶ Na temelju čl. 6 ZML Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o mjerilima za razvrstaj luka otvorenih za javni promet (Narodne novine, br. 31/96), dok je ministar pomorstva u skladu s tom odlukom donio propis o razvrstaju luka – Naredbu o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Županije dubrovačko-neretvanske (Narodne novine, br. 96/96) – poblje o tome Vinko Hlača, *Pravni režim pomorskog dobra*, posebice morskih luka u hrvatskom zakonodavstvu, "Pomorski zbornik", Rijeka, br. 34, 1996, str. 177. i dalje.

⁷ Vidi Jadranko Crnić, *Pretvorba, privatizacija, denacionalizacija - pravni status neobuhvaćenih odnosno neprocijenjenih nekretnosti*, Informator, Zagreb, br. 4909, 2001, str. 3. Pretvorba društvenog poduzeća "Luka Rijeka" p.o. u dioničko društvo "Luka Rijeka" poništena je u upravnom sporu pred Upravnim sudom RH – poblje Draško Lambaša, *Poništenje pretvorbe "Luka Rijeka"*, Hrvatska pravna revija, Zagreb, br. 5, 2001, str. 66. – 70. Vidi Dragan Bolanča, *Problem pretvorbe društvenog vlasništva u lukama otvorenim za javni promet*, Pravo i porezi, Zagreb, br. 8, 1998, str. 5. – 8, te Draško Lambaša, *Posebnosti pretvorbe lučkih poduzeća*, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 6, Zagreb, 1999, str. 453. – 458.

⁸ Poblje o tome Dragan Bolanča, *Pravni režim hrvatskih pomorskih luka otvorenih za javni promet s posebnim osvrtom na pravni status objekata lučke podgradnje i nadgradnje*, Pravo i porezi, Zagreb, br. 3, 2000, str. 29. – 38.

koncesija,⁹ odnos prvenstvene koncesije i slobodne zone,¹⁰ te odnos koncesijske s jedne, te komunalne¹¹ i vodne naknade s druge strane.¹² Sve su to problemi koji opterećuju i poslovanje društvenog poduzeća Luka Ploče. S druge strane, trenutna situacija te luke je specifična i zbog već spomenutog međunarodnog sporazuma Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Je li taj sporazum u skladu s međunarodnim i hrvatskim pravom i odgovara li taj sporazum interesima luke Ploče i naše države? U ovom će radu autor nastojati obrazložiti svoje mišljenje o tom aktualnom problemu, te ujedno predložiti neka rješenja *pro futuro*.

2. PRAVNI STATUS LUKE PLOČE PO HRVATSKIM PROPISIMA

Osnovni propis za Luku Ploče je *Zakon o morskim lukama* (dalje - ZML).¹³ Njegova osnovna tendencija jest podjela upravljanja lučkim područjem i lučkim objektima (što spada pod lučke uprave) i obavljanja lučkih djelatnosti (što ih na temelju koncesija vrše različita trgovačka društva). Na temelju čl. 31 st. 1. i 2. ZML Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj dana 13. veljače 1997. godine donijela *Odluku o osnivanju Lučke uprave Ploče*¹⁴, koja je stupila na snagu dana 18. veljače 1997. godine. Lučka uprava Ploče formirana je u produženom zakonskom roku od daljnjih 12 mjeseci zbog rata prekinutog prometa u luci (čl. 59, st. 6 ZML). Lučka uprava Ploče osnovana je radi upravljanja, izgradnje i korištenja luke Ploče (čl. I, st. 1), luke otvorene za međunarodni javni promet koja je od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku (čl. I, st. 2). Lučka uprava obavlja djelatnost utvrđenu ZML, te druge djelatnosti koje služe obavljanju zakonom utvrđenih djelatnosti ako se one u manjem opsegu ili se uobičajeno obavljaju uz djelatnost lučke uprave utvrđene ZML (čl. III, st. 1. i 2.).¹⁵

⁹ O prvenstvenoj koncesiji više vidi Draško Lambaša, *Prvenstvena koncesija iz Zakona o morskim lukama*, Informator, Zagreb, br. 4645, 1998, str. 7. - 8. Dragan Bolanča, *Pomorsko pravo (odabrane teme)*, Split, 1999, str. 35.

¹⁰ Tako Branimir Lukšić, *Lučke slobodne zone*, referat iz zbornika "Pravni problemi instituta pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na luke otvorene za javni promet", Split, 1998, str. 109. - 110.

¹¹ Detaljnije Dragan Bolanča, *Pomorsko dobro – odnos koncesijske i komunalne naknade*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 4, 2001, str. 303. - 308.

¹² Poblje Dragan Bolanča, *Luke otvorene za javni promet – je li prvenstveni koncesionar lučkog područja kao pomorskog dobra obvezan plaćati vodnu (slivnu) naknadu?*, Pravo i porezi, Zagreb, br. 2, 2002, str. 31. - 33.

¹³ Vidi Narodne novine br. 108/95, 6/96, 137/99 i 97/00.

¹⁴ Vidi Narodne novine, br. 19/97, 139/97 i 18/99. Koncesija se može dodijeliti i za korištenje objekata lučke infrastrukture, suprastrukture, te akvatorija.

Popis objekata lučke infrastrukture i suprastrukture za koje se može dobiti koncesija sastavni je dio ove Odluke, a ne objavljuje se u Narodnim novinama (čl. V.).

¹⁵ Lučke djelatnosti za koje lučka uprava daje koncesiju na postojećim objektima podgradnje (infrastrukture) i nadgradnje (suprastrukture) jesu:

1. ukrcaj, iskrcaj, prekrcaj, skladištenje, prenošenje, oplemenjivanje, dorada, sortiranje, uzorkovanje, markiranje, vaganje, te ostale djelatnosti vezane uz promet generalnih tereta. U ove terete uključeni su i specijalni - opasni tereti,

Lučko područje Luke Ploče nad kojim se proteže mjerodavnost Lučke uprave čini bazen Ploče i bazen Metković, uključujući kopneni i morski dio (čl. IV).¹⁶

2. ukrcaj, iskrcaj, prekrcaj, skladištenje, prenošenje, uzorkovanje, te ostale djelatnosti vezane uz promet rasutih tereta,
3. ukrcaj, iskrcaj, prekrcaj, skladištenje, prenošenje, fumigacija, deratizacija, uzorkovanje, vaganje, uvrećavanje, te ostale djelatnosti vezane uz promet sipkih tereta,
4. ukrcaj, iskrcaj, prekrcaj, skladištenje, prenošenje, dorada, sortiranje, markiranje, te ostale djelatnosti vezane uz promet drva,
5. ukrcaj, iskrcaj putnika, uz pružanje usluga putnicima na putničkoj obali, vezovi 9 i 10,
6. servisiranje lučke mehanizacije, te održavanje lučke infrastrukture i suprastrukture,
7. ukrcaj, prekrcaj, uzorkovanje, te ostale djelatnosti vezane uz promet tekućih tereta,
8. tegljenje, privez i odvez brodova, opskrba brodova vodom, energijom, te ostale usluge brodovima i brodicama,
9. kontrola količine i kakvoće tereta,
10. učvršćivanje tereta,
11. agencijske i špeditorske djelatnosti,
12. ostale djelatnosti u svezi s lučkim djelatnostima definiranim Zakonom o morskim lukama.

¹⁶ Prema odredbi čl. IV, lučko područje Luke Ploče čine:

1. BAZEN PLOČE

a) kopneni dio

“a) kopneni dio

Obuhvaća područje koje je omeđeno vodenom linijom koja započinje od južne obale ušća kanal Birina-more, proteže se obalnim rubom (Putnička obala, Bosanska obala, obala 1, obala 2, obala 3, obalni rub 4, obala 5, prirodni obalni rub djelomično omeđen lukobranom) do točke s kojom započinje sjeverna obala kanala Vlaška-more - “KARAKOZ”.

Nadalje, granica se nastavlja sjevernom obalom kanala do ograde - parcele T.D. “Kartonplast”. Kopnenu granicu čini crta koja se proteže sjevernim rubom postojeće prometnice uz putničku obalu, nastavlja zapadnom ivicom prisutne ceste k ulazu u Luku Ploče isključujući Lučku kapetaniju, Carinu, zatim Dom zdravlja i ostale objekte doma zdravlja, administrativne objekte - Grad, upravnu zgradu “Luke Ploče”, “Jadroagent”, montažni objekt “Interšped” s aneksom montažnog objekta, zgradom bivši rasuti tereti, te garažom i arhivom “Luka Ploče” sve s pripadajućim zemljištem.

Ova crta ide dalje od ulaza br. 2, gdje prelazi na suprotni rub prometnice nastavljajući do prijelaza grupe kolosijeka k obali br. 5. Crta granice zatim ide sjevernim rubom ranžirne grupe 2 rubom ranžirne grupe 1, obuhvaćajući je do pružnog prijelaza na “Vranjaku”, nadalje granica ide zapadnim rubom prometnice, te ogradom “Kartonplasta”, završava na obali kanal Vlaška-more.

Područje je označeni katastarskim česticama broj 4559/1, 586, 4559/55, 4559/56, 4559/57, 4559/58, 4559/59, 4559/60, 4559/72, 4559/116, 4559/117, 4559/118, 4559/115, 4559/106, 4559/107, 4559/108, 4559/109, 4559/110, 4559/111, 4559/112, 4559/113, 4559/114, 4559/61, 4559/62, 4559/63, 4559/64, 4559/65, 4559/66, 4559/67, 4559/68, 4559/69, 4559/70, 4559/71, 4559/95, 4559/96, 4559/127, 4559/126, 4559/97, 4559/98, 4559/100, 4559/99, 4559/119, 4559/101, 4559/122, 4559/29, 4559/123 i 4559/7, sve K. O. Komin.

Ovom lučkom području pridodaje se prostor sjeverno od Crne rijeke u vrtači označenoj kao parcela 5608/228 K. O. Plina, kojem pripadaju katastarske čestice br. 7724, 4272/196 K. O. Plina, te 4568/2 K. O. Komin”.

b) morski dio

- morski dio se sastoji od:

1. Vanjskog sidrišta
2. Unutarnjeg akvatorija
3. Kanal Vlaška-more

Područje Vanjskog sidrišta omeđeno je spojnicom točaka:

- A. 43002ž30žž N 017023ž42žž E
- B. 43000ž48žž N 017022ž42žž E
- C. 43003ž12žž N 017018ž54žž E
- D. 43004ž42žž N 017021ž00žž E

Tijela lučke uprave jesu Upravno vijeće i ravnatelj (čl. VI.). Ravnatelja Lučke uprave imenuje Upravno vijeće na temelju javnog natječaja sukladno ZML i Statutu Lučke uprave (čl. VIII.). Sredstva za redovnu djelatnost lučke uprave (imovinu) sukladno ZML čine a) lučke pristojbe; b) naknade od koncesija za obavljanje djelatnosti iz točke V. ove Odluke; c) naknade od novih koncesija koje daje Lučka uprava; d) sredstva proračuna Republike Hrvatske; e) ostali prihodi (čl. XII.). Lučka uprava odgovara za svoje obveze cijelom svojom imovinom, a Republika Hrvatska odgovara solidarno i neograničeno za obveze lučke uprave (čl. XIV.). Dobit koju u poslovanju ostvari Lučka uprava koristi se isključivo za izgradnju i održavanje objekata lučke podgradnje i lučke nadgradnje (čl. XV.).

Za Luku Ploče bitan je i *Zakon o slobodnim zonama* (dalje – ZSZ)¹⁷ koji uređuje osnivanje slobodnih zona, upravljanje slobodnim zonama te uvjete za obavljanje gospodarskih djelatnosti u slobodnim zonama (čl. 1.). Zona je dio teritorija Republike Hrvatske, koji je posebno ograđen i označen i u kojem se gospodarske djelatnosti obavljaju uz posebne uvjete (čl. 2.), a zona se može osnivati i na području morske luke (čl. 2., st. 1.). Tom zonom upravlja njezin osnivač tj. lučka uprava (čl. 24., st. 1.), a korisnici zone mogu biti osnivač zone te druge domaće i strane pravne i fizičke osobe (čl. 26., st. 2.) i to na temelju ugovora sklopljena s osnivačem zone. Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o davanju suglasnosti Lučkoj upravi Ploče za osnivanje Slobodne zone luke Ploče.¹⁸

Područje unutarnjeg akvatorija čini površina mora koja je definirana granicom koja počinje od ušća kanal Birina - more, pa ide ravnom crtom koja prolazi pored rta Milosavac i produžava do obale Tatinja. Obalnim rubom od Tatinje granica dalje ide do svjetionika Višnjica, a od svjetionika Višnjica do svjetionika Gumanac, pa od svjetionika Gumanac do završne točke na južnoj strani ušća kanala Vlaška-more. Od te točke granica ide obalnim rubom od ušća kanal Vlaška-more do ušća kanala Birina-more.

Područje kanala Vlaška-more je definirano vodenom površinom koja je od krajnjih točaka ušća kanala Vlaška-more omeđeno sredinom kanala sve do tvorničkog područja "Kartonplasta".

2. BAZEN METKOVIĆ

a) kopneni dio

Obuhvaća područje koje se desnom obalom Neretve proteže od mosta do svjetionika Jerkovac, gdje okomito na obalu dostiže rub grupe ranžirnih kolosjeka željezničke stanice, nastavljajući paralelno s njom, da bi se u blizini željezničke stanice povratila okomicom na postojeću prometnicu južno od nje. Dalje nastavlja južnim rubom postojeće prometnice do mosta na Neretvi.

Ovo područje obuhvaća k. o. Metković: k. č. 5951/1, 5951/3, 5951/4, 5953/6, 5952/1, 5952/2, 5953/2, 5953/4, 5953/5, 5962/2, 5975/1, 5975/2, 5976/3, 5974/13, 5965/3, 5965/4, 5965/5, 5964/1, 5964/2, 5973/6, 5974/1, 5974/2, 5951/2, 6004/2, 6004/4, 5961/2, 5924, 5954/2, 5955, 5956, 5923/2, 5923/3, 3923/1, 5918/2, 5918/3, 5920/1, 592, 5920/2, 5918/7, 6000/3, 7862/109, 5919, 5957/2, 7862/1, 5958/2, 5959, te čest. zgrada 677/2, 677/3, 677/4, 677/1, 681, 815, 868, 869, 790, 791, 678.

b) morski dio

Omeđen je okomicom na svjetionik Jerkovac, te ide sredinom rijeke Neretve do mosta i uz most do obale.

Obuhvaća područje koje je ograničeno desnom obalnom crtom od mosta do svjetionika Jerkovac, od svjetionika do sredine zamišljene okomite crte na lijevu obalu Neretve, nastavlja do središnje točke kojom projicira dužine nizvodne rubove mosta, dijeli širinu rijeke na dva jednaka dijela, te završava u presjecištu projiciranog pravca s desnom obalnom crtom rijeke.

¹⁷ Vidi Narodne novine br. 44/96.

¹⁸ Vidi Narodne novine br. 137/99.

3. SPORAZUM O SLOBODNOM PROLAZU KROZ TERITORIJ REPUBLIKE HRVATSKE U IZ LUKE PLOČE I KROZ TERITORIJ BOSNE I HERCEGOVINE U NEUMU

a) Općenito

Dana 22. studenog 1998. god. u Zagrebu je potpisan **Sporazum o slobodnom prolazu kroz teritorij Republike Hrvatske u i iz Luke Ploče i kroz teritorij Bosne i Hercegovine u Neumu** (dalje – Sporazum RH i BiH).¹⁹

Na temelju čl. IV. 4. d Ustava BiH, Parlamentarna skupština BiH na sjednici Zastupničkog doma, održanoj dana 24. studenog 1999. god. i na sjednici Doma naroda održanoj dana 3. prosinca 1999. god. donijela je Odluku o davanju suglasnosti na ratifikaciju Sporazuma o slobodnom prolazu preko teritorija Republike Hrvatske u i iz Luke Ploče i preko teritorija Bosne i Hercegovine u Neumu.²⁰ Što se tiče Republike Hrvatske, na temelju čl. 16.²¹ i čl. 18.²² Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora (Narodne novine, br. 28/96), Vlada Republike Hrvatske podnijela je Hrvatskom saboru Prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o slobodnom prolazu kroz teritorij Republike Hrvatske u i iz Luke Ploče i kroz teritorij Bosne i Hercegovine u Neumu, s konačnim prijedlogom zakona za hitni postupak, a ustavna osnova za donošenje tog zakona sadržana je u članku 139, st. 1. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 8/98. – pročišćeni tekst, 113/00, 124/00 – pročišćeni tekst, 28/01, 41/01 – pročišćeni tekst).²³

¹⁹ Tekst sporazuma vidi u Jerko Slovinić, *Granični prijelazi u Republici Hrvatskoj i Ugovor o graničnim prijelazima između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine*, Informator, Zagreb, br. 4956-4957, 2001, Male stranice, str. 13. – 15.

²⁰ Vidi Službeni glasnik BiH br. 23/99, str. 283. O načinu odobravanja međunarodnih sporazuma u BiH vidi Hilmija Šemić, *Saobraćajno pravo*, Sarajevo, 1996, str. 75.

²¹ Mjerodavno državno tijelo dostavlja Ministarstvu vanjskih poslova nacrt prijedloga za potvrđivanje međunarodnog ugovora iz članka 15. ovoga Zakona, čiji je sastavni dio i nacrt akta o potvrđivanju.

Prijedlog za potvrđivanje međunarodnog ugovora sadrži: ustavnu osnovu, ocjenu stanja i cilj koji se donošenjem akta želi postići, osnovna pitanja koja se predlažu urediti aktom, ocjenu sredstava potrebnih za provedbu akta, akt o potvrđivanju s obrazloženjem, uključujući tekst međunarodnog ugovora na hrvatskom jeziku i na jednom od jezika izvornika ako to nije hrvatski, obrazloženje ako se predlaže donošenje akta po hitnom postupku, mišljenje Ureda za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske, mišljenje Ministarstva financija, mišljenje Ministarstva pravosuđa, druga mišljenja prema ocjeni predlagatelja (čl. 16, st. 1.). Postupak za potvrđivanje međunarodnog ugovora pokreće Vlada Republike Hrvatske na poticaj Ministarstva vanjskih poslova (čl. 16, st. 2.).

²² Hrvatski sabor potvrđuje međunarodne ugovore koji traže donošenje ili izmjenu zakona, međunarodne ugovore vojne i političke naravi i međunarodne ugovore koji financijski obvezuju Republiku Hrvatsku (čl. 18.).

²³ Hrvatski sabor potvrđuje međunarodne ugovore koji traže donošenje ili izmjenu zakona, međunarodne ugovore vojne i političke naravi i međunarodne ugovore koji financijski obvezuju Republiku Hrvatsku (čl. 139, st. 1. Ustava RH) - vidi pobliže Arsen Bačić, *Komentar Ustava Republike Hrvatske*, Split, 2002, str. 330. Inače, Vlada Republike Hrvatske kao nositelj zakonodavne inicijative ima pravo podnositi zakonske prijedloge prema odredbi čl. 84. Ustava RH - isto, str. 229. Vidi, također, Arsen Bačić, *Leksikon Ustava Republike Hrvatske*, Split, 2000, str. 375. – 376.

b) Analiza Sporazuma RH i BiH

ba) Uvodni dio

Iz uvodnog je dijela vidljivo da su Republika Hrvatska i Bosna i Hercegovina sklopile ovaj Sporazum pozivajući se na odredbe **Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora** (Montego Bay, 1982, dalje – Konvencija UN '82.)²⁴, **Konvencije i Statuta o međunarodnom režimu morskih luka** (Ženeva, 1923, dalje – Konvencija i Statut '23.)²⁵, te ostalih mjerodavnih međunarodnih sporazuma. Činjenica je da BiH svojim državnim područjem u duljini od 9 km izlazi na obalu Jadranskog mora i time prekida teritorijalni kontinuitet kontinentalnog dijela državnog područja RH, razdvajajući ga u dva dijela. Taj koridor Neum – Klek nastao je u 17. i 18. stoljeću s motivom isključivo vezanim uz pitanje državnih kopnenih granica između tadašnjih susjeda (Turske i Mletačke Republike).²⁶ Njegovo postojanje (tj. izlazak BiH na morsku obalu) u skladu je s pozitivnim općim međunarodnim pravom, ali bi bilo dobro ukinuti taj koridor i to dvostranim političkim sporazumom RH i BiH.²⁷ Naime, zemljopisni položaj obale do koje dopire koridor i na kojoj obali koridor i prestaje nije povoljan za bilo kakvu značajniju djelatnost vezanu uz uporabu mora. Zato je BiH obalna²⁸, ali ne i pomorska država, za razliku od RH.²⁹ Zbog svoje kratke obale, BiH nema nikakvih prirodnih mogućnosti graditi vlastitu morsku luku, jer bi to moglo izazvati teške ekološke posljedice, a ni prometne veze sa zaleđem nisu povoljne.³⁰ *Nota bene*, morski put do i od obale koridora vodi kroz unutarnje morske vode i teritorijalno more RH. Očigledno je da je Luka Ploče logički i najkraći put za međunarodnu prekomorsku razmjenu roba iz/u BiH, te najveći dio BiH predstavlja gravitacijsko područje luke Ploče. Konvencija i Statut '23 omogućavaju RH da drugoj državi (BiH) daje izvjesna prava u jednoj od svojih morskih luka.³¹ Stoga je normalno da se Sporazum RH i BiH poziva na ovaj međunarodni izvor. Međutim, Konvencija UN o pravu mora '82. nije

²⁴ Tekst *Konvencije UN o pravu mora* vidi u Narodnim novinama – Međunarodni ugovori, br. 9/2000.

²⁵ Tekst *Konvencije i Statuta* vidi u "Međunarodnim ugovorima Kraljevine Jugoslavije", svezak br. 28/1931, te Vladimir Ibler, *Sloboda mora*, Zagreb, 1965, str. 129. – 132.

²⁶ Koridor je nastao sklapanjem Mirovnog ugovora u Srijemskim Karlovcima 26. siječnja 1699. god. između Turske i Mletačke Republike, te Mirovnog ugovora u Požarevcu 21. srpnja 1718. god. između Austrije i Turske i Mletačke Republike i Turske. Svrha koridora je bila razdvajanje područja pod vlašću Mletačke Republike od područja Dubrovačke Republike – tako Stijepo Obad, *Južna hrvatska granica kroz povijest i danas*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 3 – 4, 1998, str. 716.

²⁷ Vladimir Ibler, *Međunarodno pravo mora i Hrvatska*, Zagreb, 2001, str. 188. – 189. Autor ističe da koridor nije najkorektniji naziv za etnički i povijesno hrvatski teritorij, jer taj koridor ništa ne veže, pa bi ispravnije bilo to područje zvati "tamponom".

²⁸ Obalna država je država na moru – detaljnije o tom pojmu vidi Davorin Rudolf, *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Split, 1989, str. 239.

²⁹ Je li neka država zaista pomorska država, ocjenjuje se po tome koliko ona dosljedno može i zna uspješno sudjelovati u upotrebama mora (engl. uses of the sea) i njima se koristiti – tako Ibler, isto, str. 9.

³⁰ Poblje Vladimir Đuro Degan, *Pravna načela o razgraničenju morskih prostora*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 3 – 4, 1998, str. 708.

³¹ "Kad ugovorom, konvencijom ili sporazumom jedna država ugovornica bude dala izvjesna prava kakvoj drugoj državi, u jednoj točno određenoj zoni jedne od svojih pomorskih luka, u cilju olakšanja tranzita robe i putnika za ili provenijencijom iz spomenute države, nikakva druga država ugovornica neće moći isticati odredbe ovog Statuta da bi tražila za sebe slična prava" (čl. 15, st. 1. Konvencije i Statuta '23.) – vidi Branko Jakaša, *Međunarodni režim morskih luka (u doba mira)*, Zagreb, 1965, str. 104. i dalje.

toliko bitna za luku Ploče, a u pogledu koridora Neum – Klek, njezine se odredbe uopće ne mogu primijeniti³² jer sa stajališta suvremenoga međunarodnog javnog prava i prava mora, ovaj koridor nema razumnog opravdanja.

bb) *Promet u tranzitu*

Odredbom čl. 2. Sporazuma RH i BiH predviđeno je jamstvo uzajamnog slobodnog i nesmetanog prolaza prometa u tranzitu osoba, prtljage i roba kroz neumski koridor i u svrhu korištenja Luke Ploče,³³ pri čemu su obuhvaćena sva prijevozna sredstva u svim granama prometa.³⁴ Pojam "slobodan i nesmetan tranzit" bitno odudara od prihvaćenih međunarodnih instituta u Konvenciji UN '82. kao što su tranzitna država,³⁵ tranzitni promet,³⁶ tranzitni prolazak³⁷ i neškodljiv prolazak.³⁸

Na promet robe u tranzitu neće se naplaćivati carine, carinske pristojbe, porezi ili druge vezane pristojbe osim naknada za određene usluge pružene u vezi s takvim prometom, a to su naknade za korištenje lučkih sredstava i rada (čl. 3).

Te naknade koje određuje Lučka uprava Ploče mogu uključivati naknade za rad i održavanje lučkih objekata i opreme, naknade u vezi s troškovima otplate kredita za novu izgradnju, obnovu ili zamjenu objekata i opreme te ostale vezane troškove (čl. 4, st.1). Takve naknade neće ipak prelaziti pokrivanje nastalih troškova za te usluge te neće biti više od onih koje se naplaćuju za slične usluge u usporedivim jadranskim lukama (čl. 4, st. 2).³⁹ Plaće i ostali troškovi rada u Luci Ploče neće biti viši od onih u ostalim hrvatskim lukama te će se uređivati sukladno hrvatskom radnom pravu (čl. 4, st. 3.). Predviđa se jednostavnija dokumentacija i brzi administrativni postupak u

³² Tako Ibler, isto, str. 189. – 190. Autor napominje da se ovdje ne može primijeniti ni dio X. Konvencije (Pravo pristupa neobalnih država moru i od mora i sloboda tranzita).

³³ Hrvatska će odobriti Bosni i Hercegovini slobodan i nesmetan promet u tranzitu u svrhu korištenja Luke Ploče (čl. 2, st. 1.). Bosna i Hercegovina odobrit će Hrvatskoj slobodan i nesmetan promet u tranzitu kroz neumski koridor (čl. 2, st. 2.).

³⁴ Promet u tranzitu znači tranzit osoba, prtljage, robe i prijevoznih sredstava:

(a) u Bosnu i Hercegovinu i iz nje kroz teritorij Hrvatske u svrhu korištenja Luke Ploče i

(b) u Hrvatsku i iz nje kroz teritorij Bosne i Hercegovine u svrhu korištenja neumskoga koridora. (čl. 1, st.1.). Prijevozna sredstva uključuju morske i riječne brodove, cestovna i željeznička vozila, zrakoplove i ostala sredstva (čl. 1, st. 2.).

³⁵ Tranzitna država je država s morskom obalom ili bez nje, između neobalne države i mora – Rudolf, isto, str. 403. – 404. RH nije tranzitna država za BiH, jer je BiH obalna država.

³⁶ Taj se termin odnosi na pravo pristupa neobalnih država moru i od mora – isto, str. 404.

³⁷ Ovim su pojmom propisane obveze brodova i zrakoplova koji se služe pravom tranzitnog prolaska kroz međunarodne tjesnace – isto, str. 404.

³⁸ Neškodljivi prolazak stranog broda je plovidba teritorijalnim morem druge države, bilo radi presjecanja toga mora bez ulaženja u unutarnje morske vode, bilo radi ulaska u unutarnje morske vode, bilo radi izlaska iz unutarnjih morskih voda prema otvorenom moru, sve pod uvjetom da se ne narušava mir, red i sigurnost obalne države – isto, str. 227.

³⁹ Prihodi lučke uprave su lučke pristojbe, naknade od koncesija za obavljanje lučkih djelatnosti i korištenja objekata lučke infrastrukture i suprastrukture, proračunska sredstva i ostali prihodi (čl. 45. ZML). Trgovačka društva koja obavljaju lučke djelatnosti pružaju usluge korisnicima luke uz naknadu, čija se visina utvrđuje u sklopu tarifa za svaku pojedinu vrstu usluge (čl. 20, st. 1. ZML). Tarife određuje lučka uprava, a najviši iznosi naknada mogu se izuzetno sniziti (čl. 20, st. 3. i 4. ZML) – vidi Ante Šurić, *Lučke pristojbe i naknade*, referat iz zbornika "Pravni problemi instituta pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na luke otvorene za javni promet", Split, 1998, str. 85. i dalje.

vezi s prometom u tranzitu,⁴⁰ a bilo koja strana može tražiti nadzor pošiljke putem Ureda Europske komisije za carinsku i poreznu pomoć (EC-CAFAO)⁴¹

bc) *Slobodna zona*

Odredbom čl. 7. Sporazuma RH i BiH reguliran je status slobodne i vanjskotrgovačke zone u Pločama (*prima facie* vidljivo je da naziv zone ne odgovara zakonskoj terminologiji iz ZSZ). Osnivanje Zone je u skladu sa ZSZ,⁴² ona je na raspolaganju različitim gospodarskim subjektima, pri čemu oni iz BiH imaju ugovorene prednosti.⁴³ Korisnici Zone iz BiH mogu obavljati određene djelatnosti (izuzeti su bankarski poslovi i poslovi osiguranja) bez plaćanja carina, poreza ili ostalih naknada,⁴⁴ osim naknada i pristojba za objekte ili usluge unutar Zone koje ne mogu biti nepovoljnije od usporedivih naknada u drugim hrvatskim lučkim zonama.⁴⁵

Na Zonu se primjenjuju sve odredbe u vezi sa slobodnim i nesmetanim prolazom prometa u tranzitu.⁴⁶ Zonom upravlja lučka uprava, ali bitno odstupanje od rješenja

⁴⁰ Stranke će se koristiti jednostavnom dokumentacijom sukladno međunarodnoj praksi te će primjenjivati brze metode glede administrativnih postupaka u vezi s prometom u tranzitu (čl. 5.).

⁴¹ Ako bilo koja od stranaka sumnja u vjerodostojnost dokumenta ili u zakonitost prometa u tranzitu, kroz njezin teritorij ona može zatražiti nadzor pošiljke. Takve će provjere obavljati Ured Europske komisije za carinsku i poreznu pomoć (u daljnjem tekstu: EC-CAFAO) u društvu s carinskim tijelima stranke na čijem teritoriju roba čeka nadzor. Obično će se nadzor obavljati na teritoriju Bosne i Hercegovine, osim ako Hrvatska ne zahtijeva da se nadzor obavi u Hrvatskoj (čl. 6, st. 1.).

U slučaju da se utvrdi neodgovarajuća dokumentacija ili nezakoniti promet, EC-CAFAO predat će pisani sažetak o nalazu mjerodavnom carinskom tijelu u vrijeme nadzora kako bi ono poduzelo daljnje radnje u skladu s primjenjivim domaćim pravom (čl. 6, st. 2.).

Ako se ne utvrdi neodgovarajuća dokumentacija ili nezakoniti promet, tada će troškove nadzora snositi stranka koja je zahtijevala nadzor (čl. 6, st. 3.).

Nadzor se neće koristiti kako bi se zaustavio ili zadržao bona fide promet. Stranke će osigurati da promet koji ne podliježe nadzoru teče bez zadržavanja (čl. 6, st. 4.).

EC-CAFAO obavljat će ovu funkciju do isteka svoga mandata, a nakon toga stranke će ponovno pregovarati o načinu nadzora (čl. 6, st. 5.).

⁴² Da bi omogućila gospodarskim subjektima raznih korisnika Luke Ploče pristup objektima i uslugama pod uvjetima uobičajenima za slobodne zone, kao što su mogućnost skladištenja, preslagivanja, sortiranja, pakiranja, prepakiranja, etiketiranja, sastavljanje, rastavljanja, obrade, proizvodnje i ponovnog sastavljanja robe, a da te radnje nisu podvrgnute bilo kojem režimu oporezivanja, osim u slučajevima predviđenima člankom 7. (2) (c), Hrvatska će osnovati slobodnu i vanjskotrgovačku zonu (Zona) – čl. 7, st. 1.

⁴³ Zona će biti na raspolaganju za korištenje gospodarskim subjektima iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te ostalih zemalja koje koriste tu luku, na ravnopravan i nediskriminacijski način, osim za one prednosti i zaštite koje su ugovorene za Bosnu i Hercegovinu u ovom sporazumu (čl. 7, st. 2.a).

⁴⁴ Korisnicima Zone neće se naplaćivati carine, porezi ili ostale naknade osim: (komercijalnih pristojba za korištenje objekata navedenih u članku 7. (2) (d); ostalih poreza za davanje koje stranke primjenjuju svaka na svoje gospodarske subjekte, te na robu koja napušta Zonu primjenjivat će se carinski sustav zemlje u koju se uvozi (čl. 7, st. 2. c).

⁴⁵ Korisnici Zone sklapat će ugovore s lučkom upravom, a njezini će, pak, korisnici moći koristiti odgovarajuće objekte nužne za obavljanje svih radnji navedenih u članku 7. (1). Naknade i pristojbe za objekte ili usluge unutar Zone temeljit će se na pokrivanju troškova lučke uprave za rad, održavanje te otplatu kredita za novu izgradnju, obnovu ili zamjenu objekata ili opreme unutar Zone, te one ne mogu biti manje povoljne od sadašnjih usporedivih naknada u drugim takvim zonama u Hrvatskoj. Poslovi koji se obavljaju unutar Zone neće ni u kojem slučaju biti podvrgnuti nepovoljnijem postupku od poslova izvan Zone (čl. 7, st. 2.d).

⁴⁶ Odredbe glede prometa u tranzitu iz članka 2. ovoga sporazuma primjenjuju se na Zonu. Poglavitno na robu i teret koji ulaze ili izlaze iz Zone bit će odobren slobodan i nesmetan pristup dokovima i ostalim lučkim objektima te brodovima i ostalim prijevoznim sredstvima koja koriste te objekte (čl. 7, st. 2.f).

ZSZ je u tome što odluke lučke uprave koje utječu na Zonu podliježu preispitivanju od strane Povjerenstva iz čl. 9.⁴⁷

bd) *Lučka uprava i Povjerenstvo*

U lukama otvorenim za javni promet od osobitoga (međunarodnog) gospodarskog interesa za RH, tijela lučke uprave su Upravno vijeće i ravnatelj (čl. 35, st. 1. ZML). Upravno vijeće čine 7 posebno izabranih predstavnika⁴⁸ i predsjednik, dakle sveukupno 8 članova. Sporazum RH i BiH određuje da se Upravno tijelo (rabi se naziv "tijelo" umjesto "vijeće") Lučke uprave Ploče sastoji od 13 članova, jer dodatnih 5 imenuje BiH iz redova svojih brodara i korisnika (čl. 8.). Dakle, korisnici lučkih usluga iz BiH imaju veliku participaciju u upravljanju Lukom Ploče.

Dok su upravna vijeća lučkih uprava u svim gore spomenutim lukama neovisna u svom djelokrugu rada (čl. 38. ZML) i za rad odgovaraju Vladi RH kao svom osnivaču, Luka Ploče bitno odstupa od zakonskih rješenja ZML.⁴⁹ Naime, stranke Sporazuma RH i BiH osnivaju Povjerenstvo čije su odluke po snazi iznad bilo koje odluke lučke uprave, te su obvezujuće i za nju i za stranke. Povjerenstvo se sastoji od 7 članova, po 3 člana imenuje svaka stranka, a onog sedmog (predsjednika) imenuje Međunarodni sud za pravo mora (do imenovanja toga stalnog predsjednika Međunarodni sud ili Međunarodna trgovačka arbitraža imenuju privremenog predsjednika). Predsjednik donosi konačnu odluku ako se preostalih 6 članova ne mogu sporazumjeti. Inače,

⁴⁷ Zonom upravlja Lučka uprava. Odluke Lučke uprave koje utječu na Zonu podliježu preispitivanju od Povjerenstva, sukladno članku 9. Računovodstvo i financijska evidencija, koja se vodi za rad Zone i izgradnju objekata, vode se sukladno međunarodnim računovodstvenim i financijskim standardima. Kad se te evidencije koriste kao osnova za određivanje naknada, one će se staviti na raspolaganje korisnicima Zone (čl. 7, st. 2.e).

⁴⁸ To su 4 predstavnika Vlade RH, 1 predstavnik županije na čijem je području sjedište lučke uprave, 1 predstavnik grada (općine) na čijem je području sjedište lučke uprave i 1 predstavnik trgovačkih društava koja obavljaju lučke djelatnosti (čl. 35, st. 2. ZML), dok radom Upravnog vijeća rukovodi predsjednik koji ne može biti iz reda članova iz čl. 35. (čl. 36, st. 1. ZML) – pobježi Drago Pavić, *Sustav upravljanja hrvatskim morskim lukama za javni promet*, referat iz zbornika "Pravni problemi instituta pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na luke otvorene za javni promet", Split, 1998, str. 44. – 47.

⁴⁹ Stranke će osnovati Povjerenstvo od sedam (7) članova za nadgledanje, praćenje, tumačenje i donošenje arbitražnih odluka o provedbi ovoga sporazuma. Povjerenstvo će biti tijelo koje konačno odlučuje o tim pitanjima. Povjerenstvo će, također, biti prizivno tijelo i tijelo koje konačno odlučuje o odlukama Lučke uprave u vezi s osobljem, upravljanjem, naknadama, pravilima te bilo kojim drugim odlukama Lučke uprave, osim u onim pitanjima koja se ne odnose na Bosnu i Hercegovinu, te u vezi s gospodarskim subjektima Bosne i Hercegovine koji su korisnici luke i Zone. Ako tri (3) člana upravnog tijela Lučke uprave to zatraže, Povjerenstvo će preispitati svaku odluku ili rješidbu Lučke uprave o bilo kojem pitanju glede provedbe, uključujući tumačenje Sporazuma (čl. 9, st. 1.).

Svaka stranka imenuje tri (3) člana Povjerenstva. Stranke će zatražiti da Međunarodni sud za pravo mora imenuje sedmog člana Povjerenstva koji će biti predsjednik Povjerenstva. Ako Međunarodni sud za pravo mora ne imenuje predsjednika u roku od šezdeset (60) dana od potpisivanja ovoga sporazuma, stranke će zatražiti od Međunarodnog suda (u daljnjem tekstu: ICJ) imenovanje privremenog predsjednika. Ako ICJ ne imenuje privremenog predsjednika u roku od daljnjih šezdeset (60) dana, stranke će zatražiti da to učini Međunarodna trgovačka komora (čl. 9, st. 2.).

Privremeni predsjednik obavlja će dužnost dok Međunarodni sud za pravo mora ne imenuje sedmog člana Povjerenstva za predsjednika. Povjerenstvo će donositi odluke suglasjem članova koje su imenovale stranke. Ako šest (6) članova koje su imenovale stranke ne može postići suglasje, predsjednik Povjerenstva donijet će konačnu odluku. Odluke Povjerenstva bit će po snazi iznad bilo koje odluke Lučke uprave te će biti obvezujuće za Lučku upravu i za stranke (čl. 9, st. 3.).

funkcija tog Povjerenstva je dvostruka. Prvo, ono nadgleda, prati, tumači i donosi arbitražne odluke o provedbi Sporazuma (konačno odlučuje o tim pitanjima). Drugo, Povjerenstvo će, također, biti prizivno tijelo i tijelo koje konačno odlučuje o odlukama lučke uprave u vezi s osobljem, upravljanjem, naknadama, pravilima te bilo kojim drugim odlukama lučke uprave, a koje se odnose na poslovanje korisnika luke i Zone iz BiH. Povjerenstvo mora preispitati svaku odluku ili rješidbu lučke uprave o bilo kojem pitanju u vezi s provedbom (tumačenjem) Sporazuma, kada to zatraže 3 člana upravnog tijela lučke uprave.

Sastav upravnog tijela Lučke uprave Ploče, predviđeni način pokretanja spora u vezi bilo kakve poslovne odluke Lučke uprave ili u vezi sa Sporazumom RH i BiH, te način donošenja konačnih odluka, ukazuju nam da je utjecaj hrvatske strane vrlo malen. U biti, Lučka uprava Ploče za svoj rad ne odgovara Vladi RH, već međunarodnom predsjedniku Povjerenstva.

be) Zaključne odredbe

U ovom se dijelu govori o primjeni prava na sva pitanja koja nisu uređena Sporazumom RH i BiH (čl. 11.),⁶⁰ o njegovu privremenom primjenjivanju (čl. 12.),⁶¹ načinu njegova stupanja na snagu i vremenskom trajanju (čl. 13.)⁶², te o postupku dopune (čl. 14.).⁶³ S obzirom na uočene nedostatke u tekstu sporazuma, za Republiku Hrvatsku su zanimljive baš ove odredbe o postupku nadopune, ako bi se želio mijenjati ovaj međunarodni ugovor.

4. ZAKLJUČAK

Sporazum o slobodnom tranzitu kroz teritorij Republike Hrvatske u i iz Luke Ploče i kroz teritorij Bosne i Hercegovine u Neumu iz 1998. nije u skladu s hrvatskim pravom (posebno sa Zakonom o morskim lukama i Zakonom o slobodnim zonama). Međutim, kada bude usvojen u zakonskoj proceduri pred Hrvatskim

⁶⁰ Odgovarajuće domaće i međunarodno pravo primjenjuje se na sva pitanja koja nisu uređena ovim sporazumom. Ovaj sporazum ne prisiljava stranke da odobre pravo na tranzit suprotno međunarodnim sporazumima koje su te stranke potpisale ili suprotno primjenjivim propisima o zaštiti okoliša, zdravlja i sigurnosti (čl. 11.).

⁶¹ Nakon što ga stranke potpišu, ovaj Sporazum će se privremeno primjenjivati, a Ugovor o provedbi Sporazuma između Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine kojim se osigurava prolaz Hrvatskoj kroz teritorij Federacije te Ugovor o provedbi Sporazuma kojim se osigurava Federaciji Bosne i Hercegovine pristup Jadranu kroz teritorij Republike Hrvatske, potpisani u Zagrebu 11. svibnja 1996. godine (u daljnjem tekstu sporazumi), privremeno se prestaju primjenjivati (čl. 12.).

⁶² Ovaj sporazum stupa na snagu trideset (30) dana nakon primitka posljednje obavijesti diplomatskim putem kojom stranke obavještavaju jedna drugu da su ispunjeni svi uvjeti sukladno domaćem zakonodavstvu za stupanje na snagu ovoga sporazuma. Stranke se obvezuju da će nakon potpisivanja ovoga sporazuma provesti postupak za njegovo stupanje na snagu što je prije moguće.

Ovaj sporazum ostat će na snazi 30 godina. Stupanjem na snagu ovoga sporazuma, sporazumi navedeni u članku 12. prestaju biti na snazi (čl. 13.).

⁶³ Svaka stranka može predložiti i dopune ovoga sporazuma. Pregovori glede takvog prijedloga započet će u roku od šezdeset (60) dana od obavijesti o takvom prijedlogu drugoj stranci diplomatskim putem (čl. 14.).

saborom, po pravnoj će snazi biti iznad hrvatskih zakona (čak iako nije u skladu s njihovim odredbama).⁵⁴ Time će se otežati i pravni i gospodarski status luke Ploče. Svrha ovog međunarodnog ugovora je vrlo jasna: omogućiti nesmetani prolaz putnika i roba kroz Neum, te povećati tranzitni promet preko luke Ploče. To je gospodarski interes i Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Za dobivanje nekih prava u koridoru Neum – Klek hrvatska je strana dala druga prava bosanskohercegovačkoj strani na lučkom području Luke Ploče. I kada bi se zaboravila činjenica da spomenuti koridor nema razumnog opravdanja sa stajališta međunarodnog javnog prava, onda je očito da su prava korisnika Zone iz BiH prevelika u odnosu na ono što dobiva Republika Hrvatska na drugoj strani. Naime, bosanskohercegovačkoj strani dopušta se prijevoz svih vrsta roba i osoba svim vrstama prijevoznih sredstava kroz bilo koji dio Republike Hrvatske, uz uvjet da se koristi Luka Ploče. Dakle, hrvatska strana mora osigurati slobodan i nesmetan tranzit radi korištenja Luke Ploče, bez obzira na kojem se dijelu Hrvatske odvija tranzitni promet (npr. na graničnom prijelazu Pasjak). To je nelogično i štetno za Hrvatsku, koja zauzvrat dobiva pravo tranzitnog prolaska cestovnim vozilima kroz neumski koridor, a to je ono što joj već pripada po međunarodnom pravu. Postojeći tekst međunarodnog ugovora ne odgovara interesima Luke Ploče i Republike Hrvatske. U svrhu bolje zaštite Luke Ploče, trebali bi učiniti sljedeće:

a) Prvenstveno je potrebno u skladu s odredbom čl. 14, st. 1. međunarodnog ugovora, predložiti dopune (promjene) odredaba čl. 8. i čl. 9. Naime, sastav upravnog tijela Lučke uprave Ploče, predviđeni način pokretanja spora u vezi s bilo kakvom poslovnom odlukom Lučke uprave ili u vezi sa Sporazumom RH i BiH, te način donošenja konačnih odluka, ukazuju nam da je utjecaj hrvatske strane vrlo malen. U biti, Lučka uprava Ploče za svoj rad ne odgovara Vladi RH, već međunarodnom predsjedniku Povjerenstva. Shvatljivo je da je Bosna i Hercegovina željela zaštititi svoje brodare i korisnike, ali je nerazumljivo da je Lučka uprava luke Ploče navedenim odredbama dovedena u takav inferiorni položaj da *de facto* ne može slobodno odlučivati niti u jednom dijelu poslovanja koje se odnosi na Bosnu i Hercegovinu (što je suprotno čl. 38. Zakona o morskim lukama), a ujedno kao osnivač zone na lučkom području ograničena je u svojim pravima iz Zakona o slobodnim zonama. Dakle, situacija zahtijeva bolje međusobno niveliranje prava i obveza na području Zone.

b) Pojasniti pojam "slobodan i nesmetan tranzit", jer bitno odudara od prihvaćenih međunarodnih instituta u Konvenciji UN '82.

c) S obzirom da je pred Hrvatskom saborom već Prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o slobodnom tranzitu kroz teritorij Republike Hrvatske u i iz Luke Ploče i kroz teritorij Bosne i Hercegovine u Neumu, s Konačnim prijedlogom zakona za hitni postupak (zbog osobito opravdanih državnih razloga), naglasiti zbog tih istih razloga da tekst sporazuma nije u skladu s hrvatskim propisima, te da njegove odredbe ipak zahtijevaju izmjenu hrvatskih zakona.

⁵⁴ Po odredbi čl. 140. Ustava RH međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno pravilima međunarodnog prava – detaljnije vidi Arsen Bačić, *Komentar Ustava Republike Hrvatske*, Split, 2002, str. 331.

**THE INTERNATIONAL TREATY OF FREE TRANSIT THROUGH
TERRITORY OF REPUBLIC OF CROATIA IN AND FROM PLOČE
PORT AND THROUGH TERRITORY OF BOSNIA AND
HERZEGOVINA IN NEUM (1998.)**

Summary

The paper deals with legal status of the seaport Ploče (seaport open to public traffic of international significance for Republic of Croatia). The author points out some problems: specifics of transition of social ownerships ports, legal status of port object (immovable assets), priority concession, relationship between priority concession and free zone, relationship among concession charge, communal charge and water charge. Also, he discusses about international treaty made with Bosnia and Herzegovina in connection free transit through mentioned port. He thinks that treaty is not useful for Croatian interests. In conclusion, the author proposes solutions *de lege ferenda*.

Key words: port of Ploče, Croatia, Bosnia and Herzegovina